

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Anketa glede pravilnika k zakonu o zaščiti delavstva.

Da je bilo delavstvo zakona o zaščiti delavstva nujno potrebno, je jasno. Isto kakor je bil ta zakon za delavstvo nujno potreben je, važna k zakonu pripadajoča izvršilna uredba, potom katere se imajo posamezni paragrafi cit. zakona, izvrševati. Po tem zakonu ima vlada nalog, da zasliši tekom 6 mesecev po razglasitvi tega zakona vse, potom tega zakona prizadete (delodajalce in delojemalce njih organizacije in zbornice). Na podlagi zaslišanja pa izdelati potrebni pravilnik oz. izvršilno uredbo.

Pokrajinska uprava oddelek za socialno politiko v Ljubljani je sklical za 3. t. m. anketo, katere namen je bil, končno formulirati predloge o kategoriziranju podjetij v smislu § 6 zakona o zaščiti delavstva, ter o zapiranju delavnic in reguliranju praznikov v smislu § 13 cit. zakona.

Anketi je predsedoval višji komisar dr. Mrak ki je navzočim obrazložil namen ankete.

Prvi je zavzel stališče zastopnik obrtništva, gosp. Franketti, ki je izjavil v imenu obrtništva da se naj kategorizira podjetja na ta način, da se bo smatralo za obrtniška podjetja vsa ona podjetja, ki zaposlujejo manj nego 15 delavcev, katerih delavni čas naj bi bil 10 ur dnevno, ali pa 60 tedensko.

Odločno se je tej izjavi uprl, sodr. Likar tajnik Delavske zbornice, kateri je

podarjal, da je vse delavstvo enako upravičeno, ter tudi enako potrebno socialnih dobrot, med katere spada tudi osemurnik. Izjavil je v imenu Delavske zbornice, da je kategoriziranje neutemeljeno in delavstvu škodljivo, vsled česar je odklonil vsako tozadevno sodelovanje. Povdarjal je, da obrt ako hoče dvigniti svojo produkcijo in postati konkurence zmožna, naj začenja več misliti na zadržno gibanje, obrtne šole, vzgojo naraščaja itd.

K tej zadevi se je tudi oglasil zastopnik veleindustrije gosp. Šukle ki je prav ošabno nazival zakon o zaščiti delavstva, kot illegalen zakon. Povdarjal je da, je potrebno od strani delodajalcev napeti vse sile, da se z izvršilno naredbo nekoliko reši tega kar je zakon zakrivil ter se ublaži ostrina zakona. Predsednik Strokovne komisije sodr. Svetek, je polemiziral z navedbami delodajalcev ter je končno izjavil da se popolnoma strinja z zastopnikom Delavske zbornice.

Posebno je zmešal štreno obrtnikom in njih trditvam predsednik zadruga čevljarjev v Ljubljani, (tudi obrtniško podjetje samo na zadržni podlagi) ki je dokazal da je 10 urno delo obrtnikom v kvar, zato, ker delavec če hoče, v 8. urah več naredi, kakor z jezo v srcu v 10. urah. Povdarjal je, da vsa ona dela, ki se opravljajo z neko jezo v srcu ne zadovoljujejo ne delodajalca niti delojemalca. Zato je potrebno da obrtništvo ne nasprotuje osemurniku, marveč podpira to

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

stremljenje, ker je to v korist enega kakor drugega.

Glede odpiranja in zapiranja delavnic je predlagal gosp. Franchetti naslednje, naj bi se obrtniški obrati odpirali od 1/28 do 12 in od 1/2 do 7 zvečer. Strokovna komisija je zahtevala osemurni delavnik, tudi za malo obrt in je predlagala naj bi se odpirale trgovne ob 8 do 12 in ob 2 do 6, ostali obrati pa ob 7 do 12 in ob 2 pa do 5, pri ne pretrganem delu se pa naj prične delo ob 6—2 od 2 do 10 in od 10 do 6.

Predsednik zadruga pekov in kolačnikov gosp. Dolinar je hotel pri tej stvari neko izjemo namreč, pekovske prodajalne naj bi bile odprte od 6. ure zjutraj in do 7. ure zvečer, reci 13 ur.

Zastopnik Strokovne komisije obenem tudi zastopnik Osrednjega društva živilskih delavcev sodr. Meznarič, je dokazal, da je zahteva tega gospoda neupravičena oziroma iluzorna glasom § 19 zakona o zaščiti delavstva, ki prepoveduje nočno delo in na ta način kruh pred 7. uro sploh ni pečen.

V zadevi reguliranja praznikov je predlagala Strokovna komisija naslednje: Kot navadni delavni dnevi naj veljajo vsi kalendarski prazniki razven nedelj, 1. maja, novega leta, velikonočnega in blagoslovenega ponedeljka, vseh svetih, božiča (2 dni) in 1. december. Delo ob teh dnevih naj bi se plačalo 100% višje nego običajno. Namesto ostalih praznikov naj bi priznalo delavstvo ki je že zaposleno nad 6 mesecev v enem podjetju, 8 dnevni plačani dopust vsako leto ter prosti plačani

LISTEK.

MAKSIM GORKIJ:

Odgovori.

«... Kaj se je zgodilo s tem dobrim ruskim ljudstvom? Zakaj se je izpremenilo v krvoločnega zmaja?» Tako me vprašuje neka dama, ki mi piše na dragocenem, parfimiranem papirju.

»Pozabili so na Kristusa in njegov nauk, onečaščen je evangelij ljubezni, izginilo je spoštovanje do ljudi — mi tužno naznana »plemenitaš F.« iz Sume. In vprašuje me: »Ali ste zadovoljen?»

»Kje pa so sadovi pridig o ljubezni, kje vpliv šole in cerkve?» — me vprašuje Ch. Bronstein iz Tambova.

Eni zmerjajo in groze s smrtjo, drugi le tožijo in stokajo, vsi so razburjeni, vsem je težko pri srcu, vse nekaj muči in vsem je tesno, ker morajo živeti v teh tragičnih dneh.

Ne morem odgovarjati vsakemu posebej, zato odgovarjam vsem obenem.

Prišli so dnevi odplačila, gospodje, dnevi obračuna z vašo ravnodušnostjo napram ljudstvu. Vse, kar čutite, vse, kar vas muči, ste si zaslužili. In reči vam

morem le eno, da bi še bolj globoko, še bolj močno preživeli in razumeli to zoperno življenje, ki ste ga sami ustvarili.

Naj vam srce plašno utripa, naj vam divje sanje kale spanje, naj vas opali kakor ogenj vsa ta blaznost in okrutnost, ki se godi v naši deželi — zaslužili ste to. To vas uniči, ali pa — morda — tudi očisti nesnage in prostote, naložene na vsem, kar je morda še ostalo poštenega in zdravega v vaših dušah — v vaših dušah, ki ste jih napolnili z lažmi in vsakovrstnimi drugimi smetmi.

— Milostiva gospa, želite li zvedeti, kaj se je zgodilo z ljudstvom? Minila ga je potrpežljivost. Dolgo je molčalo, dolgo se vklanjalo sili, ne da bi se bilo zgenilo, dolgo je potrpežljivo nosilo na svojem hrbtu vse življenje, sedaj pa ne more več. Toda še dolgo ni odvalilo bremena, ki ste mu ga bili siloma naložili — prehitro ste me prestrašili, milostiva gospa! —

Pa zakaj — govorimo odkritosrčno — zakaj da ne bi ljudstvo bilo zmaj? Kaj ste storili, da ne bi bilo tako? Ali ste prinesli ljudstvu kaj razumnega, ali ste posejali v njegovo dušo kaj dobrega?

Vse svoje življenje ste mu jemali delo, zadnjo skorjo kruha, vzeli ste mu vse,

enostavno in lahko, ne da bi bili le vedeli, da jemljete. Živeli ste, ne da bi bili kdaj vprašali, od česa — od katere sile da živite. Z razkošnimi oblekami ste budili zavist revežev in nesrečnih, kadar ste živeli na deželi poleg mužikov, ste gledali nanje kakor na pleme nižjega rodu. Toda oni so razumeli vse. Dokaj rahločutni ljudje so to in nikakor ne slabi, ali navsezadnje ste jih napravili slabe. Saj je to tako enostavno: Kadar ste prirejali slavnosti, pred razdedovanimi, niste mogli pričakovati hvaležnosti. Vaše petje, vaša godba ni mogla oplemeniti stradajočih. Vaše prezirljivo, prevzetno nastopanje napram mužiku ni moglo v njegovi duši poživiti spoštovanja do vas. Kaj ste storili zanj? Ali ste skrbeli, da bi imel občutnejše srce? Napravili ste ga okrutnega. Sploh niste mislili na to. Mužik vam je bil igrača. Včasih ste se z njim pozabavali kakor s kakšnim divjakom, toda nikdar niste v njem videli človeka. Kakšen čudež, da se vam zdi zmaj?

Milostiva gospa! Vaše vprašanje kaže ne le, da ne poznate življenja, ampak v njem je tudi hinavščina grešnika, ki čuti, da je grešil, pa vendar še noče odkritosrčno priznati svojih grehov.

popoldan pred velikonočnimi in božičnimi prazniki.

Izjava ing. Šukleta je temu odločno nasprotovala.

Zastopniki zasebnih nameščencev, trgovskih nastavljenecv, Narodne socialne strokovne zveze, kakor tudi zastopniki Jugoslovanske strokovne zveze so se popolnoma strinjali z izjavami zastopnikov Strokovne komisije in Delavske zbornice. Edno izpremembo katero so predlagali zastopniki Jug. strok. zveze je bila ta, da so zahtevali praznovanje namesto 1. decembra, na rešno telo in vnebohod.

Anketa je pokazala kako napačno pojmujejo delodajalci vsako najmanjšo zahtevo delavcev. Glede dopusta smō že toliko govorili in pisali, ter dokazovali, da tudi podjetnikom koristi, če se delavec vsaj enkrat na leto pošteno spočije. Pa vendar podjetniki niso pokazali o stvari niti najmanjšega razumevanja.

Sploh čaka našo socialno politiko še mnogo zaprek, ki jih bomo le z dobrimi organizacijami premagali.

Politične vesti.

+ **Zagrebsko državno pravdnštvo** je zaplenilo Radičev koledar »Božičnico«, ki ga je izdala njegova knjigarna. Tiskala ga je v 250.000 izvodih. Državno pravdnštvo ga je zaplenilo zaradi »protidržavne tendence«.

+ **Kraljeviču Juriju** so zadnjikrat stavili ultimatum. Če se zdaj ne bo pokoril »dvorskim statutom«, ga bodo proglasili za navadnega državljana. To se reče, da ga bodo najbrže internirali ali pa poslali v inozemstvo. To kazni nekateri belgrajski vladni listi že z gotovostjo napovedujejo.

+ **Albanski pravoslavni kongres** je proglasil neodvisnost albanske pravoslavne cerkve.

+ **Konferenca v Mudaniji** je zelo otežkočena, ker nočejo popustiti niti zavezniki niti Turki.

+ **V Smirni** je Kemal paša zbral nad 100.000 mož, s katerimi bo napadel Angleže, če se ne bo dosegel sporazum na konferenci v Mudaniji.

+ **V Bernu** so aretirali več častnikov češkoslovaške armade ker so vzdrževali protidržavne zveze z inozemstvom.

Vedeli ste, kako živi mužik — ni moč, da ne bi bili vedeli. Človek, ki je bil tepen, se maščuje prej ali slej. Človek, za katerega nismo imeli sočutja, ne pozna sočutja, to je jasno. Da še več — to je pravično. Saj me razumete: Strašno ni to, da tepemo, ampak to, da ne gre brez tepeža. Ni grozno, da nimamo sočutja, ampak to, da ga ne moremo imeti. Kako morete iskati sočutja v srcu, v katero ste posejali sovraštvo?

Milostiva gospa! V Kijevu je dobro rusko ljudstvo vrglo veleindustrijalca Brodskem skupaj z guvernantom, skozi okno na cestni hodnik, toda kanarček v kletki je ostal nedotaknjen. Razmišljajte vendar o tem. Rumeni kanarček je zbudil nekaj kakor sočutje, toda človek je bil vržen skozi okno. Gotovo je bilo tukaj sočutje, toda kakor se zdi, ga človek ni zaslužil — to je grozno, to je tragično. Milostiva gospa, ali ste tudi prepričani, da imate pravico zahtevati od človeka, da postopa napram vam kakor človeku, ko ste sami vse svoje življenje postopali z njim brez sočutja, brez usmiljenja in niste v njem videli enakovrednega bitja?

(Konec prih.)

+ **Češkoslovaška vlada** je odstopila. Vlado je sestavil ministrski predsednik Švehla ki pripada agrarni stranki.

+ **V Varšavi** zboruje konferenca generalnih štabov Poljske, Finske, Estonije, Latvije in Rumunije. Ta konferenca je predpriprava za razorožitveno konferenco v Moskvi.

+ **Amsterdamska strokovna internacionala**, v kateri je organiziranih 25 milijonov delavcev, je izdala proglas, iz katerega posnemamo, da se bo vršil od 10. oktobra do 15. decembra svetovni kongres za mir.

+ **Švedska socialistična stranka** je sklenila pozvati komuniste k pregovorom zedinjenja socialistov s komunisti.

Dnevne vesti.

Pojasnilo. V Št. Peterski vojašnici sem bil dne 12. julija t. l. pri posvetovalni komisiji. Rekli so mi, da me sploh ne sprejmejo več v invalidski dom čeravno sem 100% vojni invalid in dela nezmožen. Dokazal sem s pričami, da se nisem pregrešil proti invalidskemu zakonu, g. dr. Goršič pa se je vseeno srdil name in mi povedal, da sem zgubil pravico do zdraviliškega doma. Slično se je zgodilo že marsikateremu invalidu. Gospoda naj pazi da ji ne odklenka, ker tedaj bo imela kosilo, kakoršno imam zdaj jaz. Enake hvale je vreden tudi dr. Minaš in ž njim še več drugih gospodov. — Iv. Grobeljšek, vojni invalid.

Jugosl. študentska zadruga v Berlinu nam je poslala sledeči dopis: Študenti, ki pridejo letos na študij v Nemčijo, naj javijo takoj svoje tamkajšnje naslove centralnemu zastopstvu jug. akademikov v Nemčiji: Jugoslovanska študentska zadruga, Berlin, Charlottenburg 2, Grohmanstr. 15. Obenem se obveščajo tovariši, tehniki, da se je »zadruga« posrečilo z intervencijo pri prosvetnem ministrstvu doseči, da se število jugosl. tehnikov na pruskih visokih šolah poveča od določenega števila 150 na 250. Vsled tega so rektorati obljubili, da vzamejo že odbite prošnje za sprejem na tehniko, še enkrat prošnje za sprejem na tehniko, še enkrat v pretres. Imajo torej tovariši še vedno upanje, da bodo kljub prenapolnjenosti še vseeno sprejeti; ako že ne za Charlottenburg pa na eno izmed ostalih pruskih tehnik. — Jugoslovanska študentska zadruga, Berlin.

Vojaški binokli med prebivalstvom. Prejeli smo sledeči dopis: Ministrstvo za vojno in mornarico je sporočilo da se nahaja med prebivalstvom še večje število vojaških daljnogledov, zlasti sistema »Zeis«, ki jih je pustila na našem ozemlju avstro-ogrška vojska o priliki svojega umika leta 1918. Vsi ti daljnogledi pripadajo kot vojni plen državi in predstavljajo nieno izključno lastnino. Kdor si je kakorkoli samolastno prisvoil kak tak daljnogled, ga mora oddati najbližji vojaški komandi ali orožniški postaji, ki mu bo prejem potrdila. Ako bi se tudi po tem razglasu našel pri kom kak vojaški daljnogled, za katerega bi posestniki ne mogli dokazati, da so jih nabavili za svojo lastno potrebo še pred vojsko, odnosno se izkazati z nakaznico gospodarske komisije za stvarno demobilizacijo za dotični daljnogled, se bodo taki daljnogledi odvzeli, proti dotičnim osebam pa se bo postopalo kakor z zatajevalci državne imovine.

Za zgradbo doma slepih odraslih in dece je daroval trgovec Josip Selan v Laškem svoto 1000 K. Srčna hvala. Slovensko srce postavi čimprej lastno stre-

ho najbednejšim med bednimi i v veselji i žalostnih urah ne zabi svojih slepcev.

Direkcija pošte in telegrafa je izdala novi »Imenik telefonskih naročnikov in telefonskih uradov v Sloveniji«, ter ga odda interesentom proti plačilu nabavnih stroškov, t. i. 7 Din za izvod. V Ljubljani in Mariboru ga prodajata tamošnji glavni pošti. Nadalje ga prodajajo pošte Bled, Celje, Krani Ljutomer, Murska Sobota, Ptuj in Tržič. Interesenti v drugih krajih naj naroče imenik naravnost pri ekonomatu direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani.

Na Angleškem gradijo nove orjaške tanke ki prevozijo na uro 40 km po vsakem terenu. S seboj lahko vozijo posadko 50 mož. Poleg tankov gradijo nova letala, ki bodo nosila posadke 20—30 mož. Vse za vero, dom, cesarja — revni sloji pa še koščka kruha nimajo!

Ljubljana.

Shod v »Mestnem domu«. V četrtek, 5. t. m. se je vršil v ljubljanskem »Mestnem domu« shod naše stranke, o katerem bomo prinesli poročilo v prihodnji številki.

Celje.

Bi bilo smešno, če ne bi bilo žalostno. »Jutro« z dne 4. oktobra prinaša notico, da preti okoliški občini nevarnost gerentstva, ker seje občinskega sveta zaradi sabotaže pristašev SLS in JDS ter NSS niso sklepne, in to baje zaradi strankarskega postopanja socialistične relativne večine. Gospodje povejte nam samo en slučaj, ki bi ga mi storili v svrhu strankarske koristi! Ali nismo imeli zmirom edino le pred očmi koristi skupnega občinskega gospodarstva? Gospodje pač najbrže mislijo, da je kritika politične nezrelosti že tudi strankarska politika. Mi bi razumeli sabotažo reakcionarne SLS, ampak nikakor ne moremo razumeti pristašev onih strank, ki še zmirom in pri vsaki priliki naglašajo, da so napredni ali pa celo socialistični. Od nas zahtevate, da bi vas morali za kritiko, ki je bila resnična prositi za oprostitev. Vi dobro veste, da mi tega ne bomo in ne moremo storiti; mnenja smo, da imamo še mnogo premalo odkritosrčnih besed, da bo potrebno še vse bolj jasno pripovedovati, da bo ljudstvo vedelo, pri čem, da je. Da se bomo razumeli: od nas ni ogrožen obstoj občinskega sveta. Mi se zavedamo, da nas čaka še ogromno delo, ki bo prej ko slej moralo biti izvršeno. Najbrže vam manjka čut odgovornosti za delo, ki nas vse skupaj čaka in katero z gerentstvom nikakor ne bo rešeno. Pri stvarjanju velikopoteznih ciljev, ki jih imamo še pred seboj, pričakujemo tudi od nasprotne strani dobre in zdrave kritike. Ali mislite, da bo z vašim postopanjem za vedno odstranjen korak, ki po naravnem razvoju mesta in okoliške občine prej ko slej mora priti, da se obe občine združite v eno veliko gospodarsko močno občino? Torej, gospodje občinski odborniki občine okoli Celje; Vi boste odgovorni, če se ne bo moglo delati. Mi pa bomo stopili pred ljudstvo in mu bomo razlagali, kdo je kriv posledic, ki lahko nastanejo.

Firnatrat! Najprej se je obregnila »Nova Doba«, sedaj se je pa spomnilo tudi »Jutro«, referent za žive in mrtve afere. »Jutro« brani po »Jutrovsko« stvari, ki škodijo Jutrovi deželi. Mi smo jasno povedali, da je krivda na županstvu, da se takli slučaj dagaiajo. Mi ne bomo nič preklivali, kakor »Jutro« zahteva. ampak bomo govorili, kakor »Jutro« pričakuje. Mi nočemo napadati g. dr. Hrašovca, saj

Je on pošten, ampak župana moramo pri-
leti, ker take stvari niso za požreti in so
vprašanja, katera ljudje ne slišijo radi.
Firndrat je imel 50 kron mesečne plače.
Sedaj pa študirajte g. »Jutrovci«, kako je
mogel živeti — ob česnu pa kruhu! Pri
Woggu je jemal, če pa bi imel toliko pla-
če, kakor »Jutrov« glavni urednik, ne bi
goljufal, ne bi se obesil, in bi župana tudi
ne napadali ker nazadnje nimamo ničesar
od tega. Župan pa bi se moral brigati
za svoje uslužbenke! Zato smo ga na-
padli. In ga še bomo. Občinskih podjetij
po dveh letih še ni pregledal! Dr. Hrašo-
vec je nedolžen, a župan je kriv, zato ne
bomo molčali.

Nadprodukcija človeške moči. »Nova
Doba« je prinesla statistični pregled o
obrtnih zadrugah in njenih članih, ki so
včlanjeni v celjskem tajnistvu obrtnih za-
drug. Ker je ta statistika pomembna za
nas, jo priobčujemo: K roja čiči: 136 moj-
strov, 43 pomočnikov in 134 vajencev.
Peki: 104 mojstri, 50 pomočnikov, 122
vajencev. Mizarji: 135 mojstrov, 56
pomočnikov, 82 vajencev. Čevljarji:
104 mojstri, 36 pomočnikov, 85 vajencev.
Mesarji: 103 mojstri, 25 pomočnikov,
52 vajencev. Kovinarji: 120 mojstrov,
110 pomočnikov, 152 vajencev (pri Re-
beku samem jih je preko 20). Skupaj 702
mojstra, 320 pomočnikov in 627 vajencev.
Ker pa je raznih vajencev še 51, zraste
številka na 678. Celjski strokovnjak pa
je rekel, ko je čital te številke: »Da so te
številke vajencev previsoke, je vsakomur
jasno, posebno, če vzamemo v pretres, da
znaša učna doba 4 leta. To pomeni vsake
4 leta 678 pomočnikov več, zaposlenih je
pa samo 320. Potemtakem jih ostane let-
no 358 brezposelnih, če vsi zaposleni od-
mrjejo v 4 letih. Umrje jih pa niti pol od-
stotka ne. Od vseh strok jih ostane brez
posla v 4 letih 676, v 8 letih 1352 in v 12
letih 2028 pomočnikov.« Mi pa pravimo:
To je v Celju, potem pa pride Maribor,
Ljubljana, Novo mesto, Kranj. Če vzame-
mo, da je v vsakem okraju poprečno 2000
pomočnikov brezposelnih, potem je v 12
letih v Sloveniji 10.000 pomočnikov, ki ne
morejo delati v svojem poklicu. Da se ne
bo kakšen g. Rebek jezil, konstatiramo,
da nismo celo vrsto poklicev pretresali.
Če greš potem v tovarno in vprašaš vsa-
kega desetega, kaj da je po poklicu, pa ti
bo rekel, da je pek. V tovarni pa stroj
snaži, ali dela pri njem. Kdo je temu kriv?
Ne zameri »Nova Doba«! — Požrešnost
mojstrov. Rebek ima 20 vajencev, kateri
mu delajo; niso li ti desetkrat cenejši kot
izučeni delavci? Potem zidate vajenške
domove, seveda da dobite še več moči za-
stojni! Hlinavci! Kako grdo se igrate z de-
lavčevmo, kako poceni kupujete to
mlado telo in to vse za — zlato tele, da si
zidate tovarne. Delavci še niste spoznali,
kaj je boj za obstanek! Poginjali boste,
če se ne boste organizirali in si sami po-
magali! Kapitalisti vam ne bodo poma-
gali, pa če tudi zidajo vajenške domove.
Takoj je in nič drugače!

Iz strok. gibanja.

Stavka kovinarjev v Ljubljani. Da-
nes so stopili v stavko livarji, strugarji
in modelni mizarji strojnih tovarn in li-
varn v Ljubljani. Stavko so povzročili za-
stopniki tovarn in sicer radi kršitve po-
godbe. Podjetnik noče izplačati stavku-
jočim difference 15% na temeljne plače
od 1. septembra t. l., katero bi moral jim
izplačati po pogodbi. Položaj se je po-
ostril s tem, ker se je obojestransko od-
povedala sedanja kolektivna pogodba.
Ker je ravnateljstvo kršilo sedanjo kolek-

tivno pogodbo, je delavstvo sklenilo, da
iste splah ne priznava več ter bo predlo-
žilo zahtevo za novo kolektivno pogodbo.
Pripravljeni so boriti se do skrajnosti.
Opozarjamo vse kovinarje, da ne iščejo
dela v Ljubljani, dokler ne javimo, da je
stavka končana.

Vestnik Svobode.

**Dramatičen odsek »Svobode« v Tr-
žiču** uprizeri v nedeljo dne 8. oktobra t. l.
ob 8. zvečer v dvorani »Delavskega do-
ma« otvoritveno predstavo: »Navaden
človek«. Šala v 3 dejanjih. Srbski spisal
Branislav Gj. Nušič. Poslovenil Fr. Go-
vekar. Vstopnina: I. prostor 6 Din, II.
prostor 5 Din, III. prostor 4 Din. Predpro-
daja vstopnic v trgovini konsumnega dru-
štva za Slovenijo v Tržiču. K obilni ude-
ležbi vabi odbor. — V zadnji seji je skle-
nil odbor »Svobode« v Tržiču, ustanoviti
nabiralni fond za vsedelavski izlet v Ma-
ribor. Prostovoljne prihranke za člane
»Svobode« pobira sodrug Brezar, za vse
druge sodrug Lenartek. Natančne podat-
ke zve vsak lahko pri omenjenih sodru-
gih ali pa tudi lahko v trgovini konsum-
nega društva za Slovenijo. Sodrugi in so-
družice! Zbirajmo denar, da se bomo za-
mogli v čim večjem številu udeležiti vse-
delavskega izleta v Mariboru. — Odbor
»Svobode«.

**Pevski odsek spl. del. izobr. zveze
»Svoboda« v Tržiču** začne dne 18. okto-
bra t. l. zopet pod vodstvom sodruga La-
jovica z rednimi pevskega vajami. Prva
pevska vaja bo v četrtek, dne 18. oktobra
t. l. in sicer od pol 8. do pol 9. zvečer za
ženske, od pol 9. do pol 10. za moške. Na-
daljne pevske vaje bodo potem vsak čet-
rtlet po označenem redu. Vse člane in
članice »Svobode« kakor tudi somišljeni-
ke, kateri imajo veselje do petja, vabimo,
da pristopijo k pevskega odseku in se vaj
redno udeležujejo! Član »Svobode« po-
stane lahko vsak proti mesečni članarini
1 Din. Pristop lahko javi vsak dan od 7.
zvečer dalje v dvorani »Delavskega do-
ma« ali pa pri skušnji v pevski sobi na-
sproti dvorane v pritličju. Vsak član
»Svobode« deluje lahko pri vseh odsekih
brez posebne članarine. »Svoboda« ima
dosedaj: telovadni, pevski in dramatični
odsek, kateri vsi redno delujejo. Naprej po
začrtani poti do cilja! — Odbor »Svobe-
de«, Tržič.

Delavski pokret se čisti.

Že od prevrata sem smo opazili, da
je med delavskim pokretom v Jugoslaviji
še mnogo plevela, a nismo si bili na jas-
nem, kako ta plevel iztrebiti. A prišlo je
takorekoč samo po sebi v obliki komuniz-
ma, kateri je s svojo taktiko skoro uničil
delavski pokret v Jugoslaviji; ostalo je še
samo pravo jedro delavskega pokreta na
socialistični podlagi.

Ker se pa reakciji navzlic pomoči od
strani komunizma ni posrečilo popolnoma
delavski pokret uničiti, je po svoji pre-
vidnosti za doseg svojega cilja, zavrgla
obleko komunizma začasno, a kakor hitro
uvideva, da vstaja nov, zdrav delavski
pokret, takoj zopet porabi priljubljenost, da
istemu zopet njegov razvoj onemogoči,
da si tako na ta način kapitalizem še na-
dalje zagotovi možnost nadaljnjega izko-
riščanja delavstva. Ker se pa tem elemen-
tom ni posrečilo med delavskimi vrstami
naiti propalce, ki bi še nadalje poganjali
delavstvo reakciji v roke, so se poslužili
raznih vojaških atašeev, odvetniških kan-
didatov v obliki »nezavisnih«, da še v na-
dalje razbijajo delavski pokret; a navzlic
njihovi advokatski bistrornosti se jim to

ne posreči. Ampak postali so pravi čistilec
delavskega pokreta, da še iztrebijo zadnji
plevel iz delavskih vrst.

Zakaj danes se okoli »Nezavisnih«
zbirajo še samo ljudje s popolno moralno
propalostjo, njihova notranjost sestojta še
samo iz demagogije laži in grožnje, ka-
kor se je to izrazil celo njihov lastni pri-
staš.

Torej vi »nezavisni« razni Brložniki
s Štefanovičem na čelu, le čistite in kadar
boste popolnoma izčistili, bo delavski po-
kret zopet zdrav, in mi Vam bomo hva-
ležni.

GOSP ŠTEFANOVIČU.

Podpisani izjavljam, da, ker je gosp.
Štefanovič tak junak, da me pozivlja ta-
krat, kadar gotovo ve, da me ni in ker se
je v Trbovljah izrazil na shodu dne 24.
septembra, da bo imel shod dne 1. okto-
bra v Hrastniku. Pa ker se je zbal res-
nice v obraz, je takoj svoj načrt izpreme-
nil ter napovedal shod v Velenju, kjer
sem ga tudi pričakoval, pa tudi ni prišel.
Zatorej izjavljam, da ne bom več za njim
hodil in tudi ne na njegove napade odgo-
varjal, ker mi socialisti smo za resno de-
lo ne pa za demagogijo, kakor imajo to
v programu »nezavisni«.

J. Arh.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja
63.50 Din, 1 francoski frank 4.77 Din, 1
lira 2.68 Din, 1 češka krona 2.06 Din, 100
mark 3.05 Din, 100 avstrijskih kron pa
8 par. V Curihi velja 100 naših kron 1.87
švicarskih frankov.

Skupno gospodarstvo v Avstriji.

V »Vorwärtsu« poroča znani av-
strijski socialist W. Ellenbogen o stanju
skupnega gospodarstva v Avstriji.

»Dobesedno vzorno delujejo avstrij-
ski delavci na polju skupnega gospodar-
stva. Vzorno radi tega, ker so se v vseh
državah, izvzemši nekaj malega v Angli-
ji in Nemčiji, vsi poskusi socializacije raz-
bili.«

V zakon o skupnogospodarskih pod-
jetjih sta bila sprejeta dva nova tipa o
oblikah teh podjetij.

1. **Skupnogospodarsko podjetje.** Pri
tem podjetju je država ali druga pokra-
jinska korporacija edini delničar. Delavci
ter konsumenti sodelujejo pri upravi. Del
čistega dobička, ki pride v blagajno po-
krajinskih korporacij, se nakaže delav-
cem za posebne in splošne namene. Ta
oblika se razlikuje od zasebnih delniških
družb v tem, da je vsak zasebni dobiček
nemogoč, od državnega obrata pa s tem,
da predstavlja nebirokratično podjetje.
Od obeh pa se razlikuje v tem, da so de-
lavci deležni uprave in da so konsumenti
zainteresirani na načinu in obsegu pro-
dukcije ter na ceni in razdelitvi končne
produkcije.

2. **Družba (Delniška družba ali Druž-
ba z omejeno zavezo)** skupnogospodar-
skega značaja. V obratih, kjer še nimajo
državni zastopniki dovolj izkušnje, se pri-
tegnejo zastopniki zasebnega kapitala,
kakor to omogočuje druga oblika, nam-
reč družba skupnogospodarskega značaja,
po kateri je razen države, dežele ali
občine tudi zasebni kapital deležen usta-
novitve in se tudi čisti dobiček deli po
stopnjah.

Skupnogospodarska podjetja v Av-
striji so sledeča:

1. **Združene tovarne za čevlje in
usnje.** To tovarno sta s tremi milijoni
ustanovili vlada in nakupovalna družba

za Konsumna društva. Danes izdeluje dnevno 1000 parov čevljev do 50% ceneje kakor v prostem prometu. Nazadnje je imela čisti dobiček 7 milijonov a. kron. Njene socialne dajatve so znašale 22 milijonov av. kron. Udeležena je pri neki zasebni tovarni za čevlje in pri neki tovarni za usnje. Razen tega je ustanovila lastno delniško društvo tovarn za usnje. Z avstrijskimi podjetji skupaj ima sedlarstvo, s konsumnimi društvi pa trgovino z usnjem.

2. Podjetje za zdravila sta ustanovila država in sklad dunajskih bolnic. Svojo glavnicu je zvišalo na 25 milijonov kron. Preskrbuje bolnice in bolniške blagajne z zdravili do 50% pod tržno ceno. Zvišala je promet svojega blaga od 27 do 273 milijonov av. kron. Čisti dobiček znaša 6 milijonov av. kron. Nadalje je udeležena pri podjetju zdravilnih zelišč »Medica« in pri tovarni kemično-farmaceutičnih produktov »Sanaho«.

3. Štajerske tovarne vozil, ki jo je ustanovila dežela Štajerska in občina Graz. Popravljajo avtomobile, prevažajo tovore, izdelujejo sode in motocikle. Čisti dobiček znaša 3 milijone av. kron.

4. Delniška družba perila in obleke. Ustanovitelj: država in velenakupovalno društvo. Osnovna glavnicu 15 milijonov av. kron. Sedaj je ta družba vodilno podjetje v avstrijski tekstilni industriji. V času najhujše krize je zaposljevala tovarne, ki niso obratovala. Ustvarila si je svojo lastno tkalnico bombaža in preskrbuje državo in lastne občine, med temi tudi Dunaj, s suknom za uniforme; za 20% ceneje kot v prostem prometu preskrbuje delavske organizacije s suknom. Čisti dobiček 3 in pol milijonov av. kron.

5. »Gesika«, skupnogospodarsko podjetje za selilce in za stavbinsko gradivo. Ustanovili so to podjetje država, mesto Dunaj ter glavna zveza za selilce z glavnicu 60 milijonov av. kron. Ta ustanova je zelo ugodna za selilce, ker jih osvobo-

juje lakomnosti stavbenih podjetnikov, o katerih je znano, da so najhujši izkoriščevalci. Ureja organizacije selilcev zlasti pri nakupu ter prihranjuje državi in komunalnemu skladu selilcev več sto milijonov na leto, ki se uporabljajo za zgradbo stanovanj. Blagovni račun se zvišuje od meseca do meseca. Preskrbuje sedaj tudi mesta in mestne zgradbe z gradivom in se udeležuje pri dunajskih lesnih podjetjih kot dr. z. om. zav. skupnogospodarskega značaja.

6. »Avstrijska podjetja«, ki so največji in najbolj smeli eksperiment. Pred in med vojno je bilo to podjetje največja topniška delavnica. Danes izdeluje stroje, lovsko orožje, vozove, pohištvo itd. To podjetje je osnovala država z 450 milijoni av. kron. Vsled upravljavskega delovanja voditeljev in predvsem delavcev ter kljub neugodnim razmeram je imelo čistega dobička 55 milijonov av. kron. Sedaj ima 3225 delavcev in nameščenec. Za odjemalce ima državo, več večjih ter manjših občin, selilce, konsumna društva itd. Udeležuje se pri celi vrsti podjetij, ki jih je deloma samo ustanovilo. Ima tudi svoje zastopnike v upravi konkurenčnih podjetij, med temi tudi v tovarnah v Wöllersdorfu, ki je last berlinske A. E. G. To podjetje je največji triumf avstrijskega skupnega gospodarstva, ker se je moralo boriti s sovraštvom zasebnih industrijcev in bank. Obenem pa je najslajnejši dokaz za možnost socialistične produkcije.

7. V zadnjem času so tudi bivšo tovarno letal Fischamend pretvorili v skupnogospodarsko podjetje, ki ga je osnovala država s 100 milijoni delniške glavnice. Tam je tudi tovarna vozov, tovarna tehtnic, tovarna sukna in tovarna motornih čolnov. Snujejo tudi steklarstvo.

Druge podjetja so:

8. Podjetja za izrabljanje vodnih sil v Blumau in

9. Lesna trgovina.

Družbe skupnogospodarskega značaja so še: Cinkarne in bakrarne s čistim dobičkom 23 in pol milijonov av. kron, usnjarne, dunajska lesna podjetja in kemične tovarne v Solenau.

Končno so še ustvarili organizacijo v združnem socialističnem smislu: stavbinsko zadruho, ki obsega organizacije selilcev in malih vrtnarjev in ki je združena z »Grundsteinom«, produktivno drugo stavbinskih delavcev in z omenjeno »Gesiko«. Sedaj ima 250.000 članov, skrbi za zgradbo stanovanj po nizki ceni in ureja sistematično zgradbo stanovanj selilcev. Tu se pripravlja socializacija stanovanj. Posebno velikega pomena pa je organično združenje različnih stavbinskih panog kakor n. pr. dobava pragradiva, trgovina z gradivom, dovoljenje za zgradbo, stavbinske organizacije, najem stanovanj, oprema stanovanj itd.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Iščem mesta kot

poslovodja ali skladiščnik

v kakem večjem podjetju. Sem popolnoma vešč v manufakturni, specerijski in železninski stroki. Znam pridobivati odjemalce. Sedaj sem nameščen v večji trgovini mešane stroke kot poslovodja.

Naslov pod uljuden in zanesljiv poštno ležeče Litija.

SUKNO

za promenadne in športne obleke v bogati izbiri

po najnižjih cenah pri

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Med,

zajamčeno pristen, točen ima na prodaj sodrug v manjši množini 1 kg po K 130, v večji pa po K 120. Naslov v upravi našega lista.

PERILO

za dame, gospode in deco, oprema za novorojenčke

najceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo
uporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15-II.

Delniška glavnicu
K 50.000.000.

Rezerve
okroglo K 45.000.000.—

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Prodaja srečk
razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje vsakovrstne kredite.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

— Brzojavni naslov: Banka. — **v Ljubljani.** — Telefon št. 261 in 413. —

Podružnice:

v Splitu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Ptuj in Brežicah.